

Sterup

I meget gammel tid boede herredsfogeden i Sterup med bopæl i Nørgård. I Fattiggården (Valmuevej) 4 blev der holdt sognerådsmøder indtil 1934.

Sterup har tidligere haft mange forretninger. Så sent som i 60'erne var der både brugs og købmand, slagter og bager. Der var en skrædder, der også drev en mindre manufakturhandel, skomager, cykelforretning og konditori med brødudsalg. Mejeriet var endnu i fuld gang, ligesom skolen eksisterede til 1972, de sidste ti år dog som forskole.

Da mejeriet og skolen blev nedlagt, gik det hurtigt ned ad bakke med forretningslivet. Nye er dog senere kommet til, så i dag har byen en købmandsforretning med en kundekreds, der strækker sig langt ud over det naturlige opland, et savværk med tømmerhandel og JN-motor, der sælger knallerter m.m.

Byens forsamlingshus er kendt af mange, idet der i mere end 40 har været holdt bankospil to gange om ugen.

En person, der betød meget for området og vel især for byens børn og unge, var gårdejer, Thomas Thomsen, Dammen. Ham har Jørgen Bæk, der er født i Sterup og stadig bor der, fortalt om i følgende beretning:

Barndomsoplevelser i Sterup

Fra min barndom i Sterup, hvor jeg blev født i 1934, vil jeg prøve at fortælle om en familie, der kom til at betyde meget, både for vi børn, som kom der, og for egnens ungdom. Ja, man kan næsten sige, at de havde fingeren på pulsen og fulgte med i, hvad der foregik af aktiviteter og kultur på egnen. Det var et hjem, hvor gæstfrihed og hjælpsomhed altid var at finde.

De personer, det handler om, er Marie og Thomas Thomsen. Marie var datter af Jens Peter Pedersen fra Møllergård. Thomas var ikke ret gammel, da han flyttede med sine forældre til Sterup, hvor de havde købt gården Dammen. Den ejendom overtog Thomas efter sine forældre, da han giftede sig med Marie. I daglig tale hed han aldrig andet end Thomas Dammi efter gårnavnet.

Det med landbrug var ikke Thomas' største lyst. På det område var han nok havnet på den forkerte hylde. Derfor var der ansat fast medhjælp til at klare gårdens landbrug. Thomas havde andre evner, men det kommer jeg tilbage til. Der var fire børn i hjemmet, to piger, Agnes og Karen, og to drenge, Jørgen og Børge. De to drenge, der var nogenlunde på min alder, var mine bedste legekammerater.

Jeg overrendte det hjem, var der næsten altid. Det var stedet, hvor vi børn altid legede godt. Vi følte os altid velkomne, da der var plads til os alle. Her havde man ikke på nogen måde fornemmelsen af at være i vejen. Thomas, drengenes far, havde en stor del af skylden for, at det var et spændende sted at komme. En af grundene til det var, at han var en af de fædre, der af og til gav sig tid til os børn på en spændende måde.

Som jeg før omtalte, var det ikke landbrug, der interesserede Thomas. Nej, det var alt, hvad der havde med elektricitet at gøre. Han var radiomekaniker, aktiv musiker, instruktør og meget andet.

I en lang årrække var han byens og oplandets elektriker uden nogensinde at have lært faget. Alt, hvad han vidste om elektricitet, var selvlært. Han udførte mange installationer i byens huse og på gårdene i omegnen. Han havde et sæt mastesko, så han kunne kravle op i elmastene og skifte sikring. Faggrænserne tog man ikke så nøje dengang; når bare tingene virkede, så var det i orden. Når det brændte på, havde han en tæt forbindelse til sin gode ven, elektriker Conradsen i Brønderslev.

Som nævnt var Thomas også radiomekaniker.

Han havde sit værksted i stuehusets sydvestlige del, i daglig tale kaldet: "Dej wæster stow." Her havde Thomas installeret sig med et utal af datidens primitive måleinstrumenter, næsten alt sammen selvbygget, men det virkede bare. Når vi børn, ikke for mange ad gangen, fik lov til at komme ind på det værksted, så oplevede vi her en spændende hule, hvor de mest mystiske ting kunne foregå.

En af de situationer, jeg husker meget tydeligt, næsten som var det i går, var, når Thomas sad og rodede med radioer. Så blev der målt på kryds og tværs for at finde en måske periodisk fejl, som drillede ham. I sådanne tilfælde kunne Thomas sidde og føre en lille enesamtale med sig selv. En bestemt sætning blev gentaget mange gange: "Det var da mærkeligt" -- --" Det var da mærkeligt " -- --"Jamen -- det var da mærkeligt. " -- Så pludselig, når han langt om længe havde lokaliseret fejlen, sagde han: "Nej, det var da ikke så mærkeligt." Og så var alt jo godt. Han var i besiddelse af den stædighed, som skulle til for at løse problemerne.

Gårdene på egnen fik efterhånden elektrisk hegn, hvor drivkraften var en akkumulator, som en gang imellem skulle oplades. Det klarede Thomas nemt med sit dertil indrettede lade apparat, der bestemt ikke var hver mands øje dengang.

Af og til havde Thomas tid til at hjælpe os knægte i gang med noget.

Det, jeg bedst husker, er, at han hjalp os med at lave en mikrofon, som blev bygget af meget simple ting. Thomas var god til at forklare os, hvordan vi skulle lave den, og hvordan den virkede, og han gav sig altid god tid.

Materialerne, vi benyttede, var et stykke pap, hvori vi klippede et passende hul og limede et stykke pergamentpapir over hullet. Bag på papiret blev der monteret to kulstænger, som vi havde fra et af de flade batterier, hvori der var tre stænger. De to stænger blev monteret parallelt på papstykket med en ganske lille indbyrdes afstand. Så filede og sleb vi et lille stykke kul til på et par centimeters længde og måske to millimeter tykt. Det lille stykke kul blev lagt løst oven på de to kulstænger og skulle nu danne en slags vibration mellem stængerne, når vi snakkede mod dem.

Et batteri og et passende stykke ledning blev nu forbundet med mikrofonen og en hovedtelefon fra en gammel radio. Stor var vores overraskelse og glæde, da vi opdagede, at skidtet virkede. Vi kunne faktisk godt høre, hvad der blev sagt, når vi gjorde os lidt umage. Vi gjorde mange forsøg, og Thomas morede sig over vores begejstring og glædede sig uden tvivl over at have sat noget i gang og lukket os ind på et område, hvor kun fantasien satte grænser.

En ting mere lærte Thomas os, og det var, hvordan man kunne bruge en gammel cykeldynamo, helst en Bosch, som elektromotor, når den blev koblet anderledes. En lille fin fidus som gav trækraft til små maskiner ved hjælp af et elastik.

På gårdens lade var der en vindmølle, en såkaldt vindrose. Den trak først og fremmest en kværn, men også andet kunne tilkobles. Engang imellem skulle stenene i kværnen bildes, hugges ud for at kunne male bedre.

Kværnen blev skilt ad, og Thomas var begyndt med ”bælhammeren”, men så fandt han ud af, at vi drenge sagtens kunne gøre det efter hans anvisning.

Nogle mennesker er så gode til at forklare, at man næsten ikke kan undgå at gøre tingene rigtigt... Sådan var Thomas.

Lidt ud over det sædvanlige var det, når nogle få af vi drenge af og til fik en lille tjans med at putte mælkepenge i konvolutter til landmændene.

Jørgen Nielsen, en af drengene fra byen, fortæller, at han flere gange hjalp til.

Godt nok var det Thomas, der var kasserer i mejeriet, men det var Marie, der havde det store overblik. Kassererposten havde Thomas overtaget efter Maries far, Jens Peter Pedersen i Møllergård, som før havde haft posten i 23 år.

Oven i alt det var Thomas en dygtig musiker. Allerede da han var indkaldt som soldat, lærte han at spille blæseinstrumenter ved regimentets musikkorps.

Han beherskede fire instrumenter: violin, trompet, klarinet og tværfløjte.

En stor del af sin tilværelse spillede han sammen med kendte musikere fra Jerslev ved utallige festlige lejligheder.

Selv har jeg oplevet Thomas som spillemænd til folkedans ved en opvisning i Sterup forsamlingshus, ledet af Edel Jensen forhen Øster Vandkrog.

I 1925 spillede han med i Jerslev byorkester. På spillemandsmuseet i Rebild er Thomas omtalt sammen med flere musikere fra Jerslev.

Når der var dilettant i Sterup forsamlingshus, var det Thomas, der instruerede og spillede til sangene. Det var han god til, fortæller Chr. Frederiksen, som var med dengang. Når der skulle vælges stykke, så sagde Thomas: ” Hellere brække halsen på noget godt end på noget skidt.”

Når der blev øvet, var det altid hjemme hos Marie og Thomas. Her var der hver gang gratis kaffe og brød, skønt det var under krigen, og der var rationering.

I forsamlingshuset var scenen dengang ikke bygget til. Man klarede sig med en scene, der var bygget op af et træskelet, beklædt med hessian.

Karetmager Hagbart Ørum havde altid æren af at stille scenen op. På linie med Thomas var han kendt for at kunne lidt af hvert.

Som dekoratør var det maler Larsen fra Jerslev, som på kunstnerisk vis malede kulisserne, hvilket han gik op i med liv og sjæl.

Der var generalprøve og derefter tre forestillinger. Der var næsten altid fuldt hus.

Jeg har haft den fornøjelse at se stykket ” Eventyr på fodrejse” med Chr. Frederiksen i hovedrollen som Skriverhans. Skønt jeg ikke var ret gammel dengang, så husker jeg ganske tydeligt stykkets handling.

Det var et stykke med mange sange, som Thomas spillede til på sin violin.

Det var nok lidt af en ære at være med til at spille dilettant den gang . Der var jo en masse unge på landet. På hver eneste lille gård var der tjenestefolk, og derfor var der nok at vælge af, når der skulle udtages medvirkende til et stykke.

Var der noget, der kunne samle byen og oplandet, så var det, når lokale amatører viste, hvad de kunne.

Øst for gården på sydsiden af vejen ind mod byen lå Breddammen. Den findes ikke mere. Den er fyldt op, og der ligger nu et par huse på stedet.

Det var her omkring denne dam, der var ringridning fastelavns mandag.

Porten med ringen var opstillet syd for dammen på vejen ind til Møllergård.

Når rytterne en efter en havde passeret gennem porten, fortsatte de rundt omkring dammen og hen til porten igen for at gøre et nyt forsøg.

Deltagerne var sønner eller tjenestekarle fra de omkringliggende gårde, der mødte op med pyntede heste. Rytterne var også mere eller mindre pyntede.

Bedste rytter blev konge, næstbedste prins og tredjebedste blev adjudant.

Hans opgave var at ride i spidsen for optoget, der red rundt i byen og til de omkringliggende gårde. En klovn var på forhånd udpeget til at gå med raslebøssen og samle penge ind til aftenens fest.

Optoget med adjudanten i spidsen efterfulgtes af egnens bedste hestevogn, hvor der var forsæde til kusken og bagerst i vognen to mod hinanden vendte sæder til blæseorkesteret, som bestod af Thomas Thomsen, Jens Krustrup, Peter Høgsted og Thorkild Pedersen. Derefter fulgte optoget med rytterne og klovnene.

Når det et sted gav særligt godt med penge, eller optoget blev beværtet med et glas kirsebærvin, småkager eller andet, udbragte adjudanten et leve for familien.

Efter flere af den slags beværtninger steg stemningen betydeligt.

Festen om aftenen var for alle. Deltagerne var klædt ud, og der blev danset.

Et år optrådte en lirekassemand til festen. Lirekassen var en trillebør udstyret med en stor kasse. Inde i kassen sad en mand med en harmonika. Når lirekassemanden drejede på svinget, lød der toner inde fra kassen.

En god ide og i sin tid rigtig godt udført.

Beskrivelsen af ringridningen har jeg fra Kresten Østergård, født i Østergård.

Det har været mig en fornøjelse at genopleve og nedskrive disse mange gode minder fra en tid, hvor sammenholdet havde en meget stor prioritet, ikke mindst på grund af krigen, hvor vi alle krøb tættere sammen.

Jørgen Bæk

En anden barndomserindring fra Sterup fortæller af Karl Åge Christiansen, der havde sin barndom i V. Vandkrog og V. Tveden og nu bor i Tvingstrup ved Horsens:

Sterup Friluftsbad

Få kilometer nord for Uggerby å's udspring mellem Kirkholt og Sterup lå "Sterup Friluftsbad". Navnet er måske lidt provokerende, men lad for en gangs skyld vendelboernes beskedenhed gå i glemmebogen. Sammenlignet med Brønderslev Friluftsbad var det naturligvis intet, men for Sterups opvoksende ungdom var det alt.

I engen ved gården V. Vandkrog græssede køerne. Deres tørst blev stillet i åen, og derfor blev en del af græsset trådt godt ned, så der med årene blev en udvidelse af åen, et vandhul, der efterhånden blev 8 – 10 meter i bredden.

Her fandt byens børn og unge ud af, at der kunne bades, men for at gøre stedet endnu bedre, hentede de nogle granrafter i Pæregårds skov. Disse granrafter blev gravet ind i åbrinken for at dæmme vandet op. Derefter blev der lagt græstørv i ca. en meters højde for at holde igen på vandet. Alt dette virkede for det meste godt, men hvis der kom en kraftig tordenbyge, skyllede det hele væk, og der blev store huller ind i engen, hvor granrafterne var gravet ind.

Det har engang ejer nok ikke været så glad for, men han og andre voksne har syntes, at det var et godt initiativ. På foranledning af Sterup Borgerforening blev smedemester Henning Christensen og Martin Jensen (Stu'e Martin), sat til at forbedre forholdene. De støbte cementklodser ind i begge sider, og så blev der lagt nogle brædder til at dæmme op for vandet.

I nærheden stod der nogle buske, der blev brugt til at hænge det våde tøj til tørre på. Cementklodserne kan ses på stedet endnu, ligesom buskene stadig står der.

"Friluftsbadet" var et tilløbsstykke for børn og unge, der på varme sommerdage og lune sommeraftener muntrede sig i det interimistiske friluftsbad.

Det var i krigsårene 1942 – 43, stedet blev til. På den tid var der ikke så mange fritidstilbud, og børn og unge krævede ikke så meget.